

KLEUR EN SCHOONHEID DER BLOEMEN Taxandriamuseum

... of een stilleven met een boeket bloemen in een nis. De in Meer geboren Petrus (Pieter of Peter) Faes (1750-1814) krijgt zijn opleiding aan de Antwerpse Academie voor Schone Kunsten. Tijdens zijn leven al mag Faes op enige waardering rekenen. In 1788 is hij medestichter van de *Maatschappij tot Nut, Baet en Dienst*, een Antwerps kunstenaarsgenootschap dat de belangrijkste Antwerpse beeldende kunstenaars van die jaren groepeerde. In 1791 staat Peter Faes in de *liggeren* of gidelijsten genoteerd als deken van het Antwerpse Sint-Lucasgilde: een hele eer.

Stilleven

Deze kunstschilder uit de late achttiende en de vroege negentiende eeuw heeft zich vooral gespecialiseerd in bloemstukken en andere stillevens. Omdat bloemen maar een beperkt gedeelte van het jaar bloeien, zijn de geschilderde bloemstillevens tijdens de donkere maanden van het jaar een dankbaar alternatief voor de bovendien vrij dure, geurige zomerse boeketten. In de tweede helft van de zestiende eeuw neemt ook de belangstelling voor de plantkunde toe. Mede hierdoor komt het genre van het bloemstilleven tot bloei en vinden deze werken gretig aftrek.

Een natuurgetrouwe weergave staat voorop bij het schilderen van bloemstillevens. Een schilder kan zijn boeket samenstellen uit losse studies die hij gedurende het jaar maakt, of desnoods putten uit de schetsboeken van de botanisten van toen. Zo vormt hij een bloemstuk met bloemen die in verschillende seizoenen bloeien en dus ook nooit tegelijkertijd in een vaas kunnen staan. Peter Faes stelt hier op een uiterst realistische wijze een boeket samen met dagwinde, tuinaurikel, tazetnarcis, dubbele narcis, tulp, roos en pioen. Het zijn bloemen die geen gelijktijdige bloei vertonen, maar die ergens tussen maart en oktober bloeien. Bij dit genre van de schilderkunst met gearrangeerde ruikers staat het leven letterlijk even stil. Een stilleven is de gepaste term, al wil Peter Faes juist de illusie geven van een levende natuur: een vlieg en haar schaduw kruipen over de plint, een dauwdruppel kleeft nog aan de bladeren.

Worden de talloze boeketten door Pieter Faes afgebeeld vanwege hun schoonheid of omwille van hun symboliek, als een verwijzing naar de kortstondigheid van het leven en de aardse rijkdom? Stilistisch volgt Peter Faes het type dat vooral door de Amsterdamse schilder Jan van Huysum (1682-1749) gepropageerd werd. In plaats van de traditionele donkere achtergrond uit de barokperiode gebruikte van Huysum een lichtgekleurd decor. En boeketten met uitbundige composities van bloemen die niet langer statisch en frontaal zijn weergegeven. De borsteltrekken van Pieter Faes zijn wat breedvoeriger dan die van Jan van Huysum, maar verder zien we dezelfde kenmerken: de plaatsing van het bloemstuk in vazen op een stenen of marmeren plint. Bij Peter Faes zijn het steeds vazen met een ingesnoerde voet, soms met reliëfversiering. Eigenlijk valt het op dat Faes over een beperkte keuze aan vazen beschikte voor zijn decoropbouw. Dit is anderzijds een dankbaar hulpmiddel voor toewijzing van ongesigneerde werken. In zijn vroeg werk, en dit tot ongeveer 1790, neemt hij het landschap en architectuur op als achtergrond van zijn stilleven. Nadien kiest hij voor een oplichtende achtergrond en voor bloemen met kobaltblauwe en zachtroze tinten, zoals in dit schilderij. Vanuit de dubbele hyacint bovenaan naar de dagschone op de plint, bereikt hij een zwierige slingerbeweging of S-vormige opbouw van de compositie. Het geheel is bekroond door een festoen van laurierbladeren, door een ringetje gehaald. Faes sluit hier aan bij de stijl van de late rococo en het neoclassicisme.

Zijn werken worden veelal gesigneerd met 'P. Faes', en in de periode 1779 tot 1796 soms gevolgd door een jaartal. Hij werkt vooral met houten panelen, eerder dan met schilderdoek, om met meer precisie te schilderen en zodoende de illusie van een levend stilleven te verhogen. Deze panelen zijn niet erg groot van formaat. Toch behalen zijn werken nog steeds hoge prijzen op veilingen. Dit schilderij werd door kanunnik J. E. Jansen destijds aangekocht op de veiling van 15 oktober 1934 in de galerie Breckpot te Antwerpen. Het stamt uit de kunstverzameling uit het Kasteel Donck van graaf de Baillet-Latour, na het overlijden van diens echtgenote Caroline d'Oultremont.

Tekst: Marie-Paule Peeters

Foto: Bram Luyts

Turnhoutse Route voor Archief en Musea

Gegevens:

- Vaas met bloemen in een nis, Petrus Faes, Antwerpen, 1790-1814
- paneel, olieverf
- 45 x 50 (zonder lijst)
- rechts onder gesigneerd: P. Faes

Inventaris:

Taxandriamuseum - TRAM 41, T01784
Begijnenstraat 28, 2300 Turnhout

Bibliografie:

D. Coekelberghs, P. Loze, 1770-1830. *Om en rond het neo-classicisme in België*, (tent.cat.), Brussel, 1985, p. 272-275.

Het object van de maand is een initiatief van TRAM 41. De objectfiche van dit of van een ander object kan steeds geraadpleegd worden op onze website (www.tram41.be, klikken naar Object van de Maand)

Contact: TRAM 41 - Stadhuis, Grote Markt 1, B - 2300 Turnhout

Tel: + 32 14 44 33 98 • tram41@turnhout.be • www.tram41.be

v.u.: Eric Vos, Boomstraat 6, B-2300 Turnhout, +32 14 44 33 11

